

Ing. Jiří Malý - člen městského zastupitelstva v Mostě

VLÁDNÍ NÁVRHY PRO EKOLOGII SEVEROČESKÉHO REGIONU (SHP) A ÚLOHA VÝZKUMU

Složitá situace ve vztahu těžby hnědého uhlí a jeho zpracování na straně jedné a dopady na devastaci krajiny a následnou rekultivaci na straně druhé, našly odraz v řadě legislativních opatření přijatých vládou ČSR koncem roku 1990 a počátkem roku 1991.

Jde především o usnesení vlády ČSR č. 287 ze dne 2. listopadu 1990, které se týká programu ozdravení životního prostředí v Severočeském kraji na léta 1991 až 1995 s výhledem do roku 2000.

Vláda ČSR zde především konstatuje, že značná část Severočeského kraje, mj. i oblast Most, je v kritickém stavu a přesáhla hranici ekologické katastrofy. Prostředky na zásadní ochranu životního prostředí nelze vyčlenit nebo vytvořit na regionální nebo místní úrovni a musí být předmětem rozpočtu republiky a celé federace.

Vláda bere na vědomí zřízení funkce zmocněnce pro obě severočeské oblasti. Vláda dále ukládá celou řadu opatření některým ministrům z nichž uvádím:
- předložit do konce roku 1990 vládě České republiky k vyjádření návrhy zákonů o životním prostředí, o ochraně přírody, o ochraně ovzduší a o hospodaření s odpady a o fondu životního prostředí ČR.

V příloze k tomuto usnesení České vlády č. 287 z 2. 11. 1990 jsou uvedena konkrétní opatření na období příštích deseti let včetně práva občanů na zdravé životní prostředí. Stručně lze charakterizovat jednotlivá opatření takto:

- I.A Opatření ke snížení spotřeby elektrické a tepelné energie v ČSFR
- I.B Opatření ve výrobě elektřiny v SHP
- I.C Opatření ke snížení znečištění přízemní atmosféry
- I.D Opatření v ukládání elektrárenských popílků
- I.E Opatření v lomové těžbě, výsypkovém hospodářství a v rekultivaci krajiny po těžbě
- II.A Opatření ke zlepšení čistoty vod v SHP
- II.B Opatření ke zlepšení hospodaření s odpady v oblasti SHP
- II.C Zastavení ekologicky nevhodných výroby v SHP
- II.D Opatření ke zlepšení životního prostředí v SHP na úseku dopravy
- II.E Opatření ke zlepšení čistoty ovzduší (velmi rozsáhlé, celkem 16 bodů)
- II.F Opatření ke zlepšení čistoty vody v postižených oblastech Severočeského kraje mimo SHP
- II.G Opatření ke zlepšení hospodaření s odpady mimo SHP.
- II.H Opatření v péči o lesy.

III. Kompenzační opatření obyvatelům SHP (celkem 8 bodů).

Zmíněné vládní usnesení ve svých přílohách pak podrobně specifikuje:

- a) program odstavení elektrárenských bloků
Do 31.12.1990 odstavit celkem 530 MW a do 31.12.1994 dalších 414 MW.
- b) výstavba odsiřovacích zařízení v SHP
(počínaje Elektrárnou Počerady v letech 1991 až 1995 za 900 mil. Kčs a konče Elektrárnou Prunéřov v letech 1994 až 1997 za 1 820 mil. Kčs. Celkem jde o 8 akcí financovaných jmenovitě s celkovými rozpočtovými náklady 13 210 mil. Kčs.).

- c) program rekonstrukcí odlučovačů popílku
Celkem jde o 16 staveb v resortu FMH, 3 akce v resortu MP ČSR a i akce v resortu MZe ČR.
- d) program centralizovaného zásobování teplem SHP (19 akcí)
- e) program rozhodujících staveb pro zpracování odpadu v SHP (3 akce)
- f) program rozhodujících silničních staveb zlepšujících životní prostředí sídel SHP (3 akce)
- g) program plynárenských staveb v SHP (6 akcí)
- h) program výstavby čistíren odpadních vod v SHP (11 akcí)
- ch) opatření k ochraně ovzduší v postižených oblastech mimo SHP (20 akcí)
- i) opatření k ochraně čistoty vod v postižených oblastech mimo SHP (22 akcí)
- j) rozhodující akce pro zpracování odpadů (2 akce mimo SHP).

Všechny uvedené akce jsou jmenovitě určeny s termínem zahajování staveb v roce 1991 v rozsahu 8 128 mil. Kčs, v dalším roce 1992 jsou pak rozpočtové náklady určeny ve výši 4 119 mil. Kčs.

Koncem roku 1990 a počátkem letošního roku byly předloženy další vládní návrhy zákonů. Jde o tyto návrhy:

- zákon o ochraně ovzduší
- zákon o odpadech
- zákon ČNR o Státním fondu životního prostředí České republiky.

Tyto zákony byly předloženy k diskusi městům a obcím a okresním úřadům.

Město Most se problémem zevrubně zabývalo, po řadě jednání zpracovaly městské orgány koncepci pod názvem "Hlavní problémy životního prostředí Mostecka - zásady a výhledy řešení".

Koncepcí byla projednána v zastupitelstvu a po připomínkách dne 25. dubna 1991 schválena. Z této směrnice se bude vycházet při stanovení regionální potřeby spolupráce s podniky včetně výzkumné oblasti. Zpráva předložená do zastupitelstva však též kriticky hodnotí průběh dosavadní realizace plnění usnesení 287/91. Vládní zmocněnci byli již určeni, pro naši oblast je vytvořena v Chomutově expozitura s pravomocemi v podstatné části shodnými s bývalými KNV (pro oblast životního prostředí). Zatím však expozitura funguje spíše jako odvolací orgán při sankčním řízení.

Byl zřízen regionální fond měst a obcí pro ozdravení životního prostředí SHP (22.3.1991). Město Most je členem a má zástupce ve správní radě fondu. Avšak fond životního prostředí MŽP zatím neexistuje a pokud bude vůbec letos utvořen, budou jeho zdroje značně omezené, ani vlastní příprava měst a obcí k využívání tohoto fondu není dostatečná.

Předchozí řádky jsou volnou citací ze zprávy a je možné z ní odvodit jednu z možností aplikace výzkumu a spolupráce odborných pracovišť s místní samosprávou. Výrobní podniky nejsou v dostatečné míře připraveny na změny výrobního programu, není rozbehnut systém rekvalifikací pracovníků, nejsou okamžitě k dispozici ani projekty těchto změn. Dosavadní úsilí aplikovat výsledky výzkumu bylo zaměřeno hlavně na dvě oblasti:

- a) měření vybraných chemických a fyzikálních parametrů vod a ovzduší včetně měření hluku a vibrací.

V tomto směru je Výzkumný ústav pro hnědé uhlí Most dlouholetým partnerem zdravotnických i průmyslových podniků a institucí a poskytl řadu cenných výzkumných výsledků. V současné době plní ústav závazný pokyn krajského hygienika - sledování stavu ovzduší pomocí měřících vozů v lomových provozech

- a lze očekávat další spolupráci s městskými orgány. VÚHU má k tomu jak odborně školené pracovníky, tak laboratorní i terénní přístrojové vybavení.
- b) dlouholeté rekultivační úsilí o návrat devastované krajiny (viz příloha 1)
- V tomto směru byly vypracovány rekultivační projekty postupně na stále vyšší úrovni a skutečná realizace dosáhla mezinárodního srovnání. V širším pojetí se rekultivace výsypek, později pak i skládek, staly významnou součástí celkové ekologie krajiny. Návrat půdního fondu jednak pro urbanizaci měst a obcí, jednak zpět do zemědělství, je velmi rozsáhlý a jak je vidět z přiložené tabulky, probíhá už od r. 1952. Ze současné výzkumné činnosti má pro tuto oblast význam zejména projekt řešení využití doprovodných surovin a to jak ve fázi omezování znehodnocování jíílů, písků, nebilančního uhlí, odpadních kalů a oxyhumolitů, tak i jejich průmyslovým využitím pro rekultivační stavby a zemědělství. Vzhledem k rozsahu dolového pole v okolí Mostu jsou iniciátorem řady akcí v tomto směru Doly Ležáky Most, které mimo jiné rovněž ve spolupráci s VÚHU připravují průmyslovou výrobu karbohnójiv pro zemědělství.

Projektovaný závod s kapacitou 60 tis. tun ročně je jedním z příspěvků SHD jak navrátit krajinu do původního stavu se zachováním nebo i zvýšením zemědělské produkce.

Oblast karbohnójiv z odpadních nebo nebilančních hmot dosáhla pozornosti i v zahraničí a naše iniciativa nalezla odezvu i v SSSR, kde sovětská strana navrhla konkrétní projekt spolupráce v oblasti karbohnójiv s využitím biotechnologie.

Další nutnou aplikační oblastí je snižování toxicity půd a vod, což nutně vede k požadavku spolupráce s podniky a městskými orgány při konkrétních realizacích skládek a čističek vody. V příspěvku jsou uvedeny jen některé možnosti spolupráce mezi výzkumem a praxí. Postupné vytváření finančních zdrojů jak na republikové a federální úrovni, tak z regionálních prostředků, dává v nejbližších letech podnikům, městu i výzkumu zajímavé šance ke vzájemně výhodné spolupráci.

TABULKA REKULTIVACÍ

Příloha 1

Od roku 1952 bylo k 31. 12. 1990 dokončeno: (ha)

	celkem	zemědělství	les	park	voda	ostatní	DR
SHD	6 386,12	3 410,88	1 636,15	85,31	146,42	281,04	826,32
okres							
Chomutov	1 093,72	985,50	24,51	28,64	36,18	18,89	-
Most	2 139,47	589,43	856,16	32,74	15,71	185,96	459,47
Teplice	2 509,24	1 375,00	600,90	8,18	82,12	76,19	366,85
Ústí n.L	639,59	456,85	154,58	15,75	12,41	-	-
Louny	4,10	4,10	-	-	-	-	-

Rozpracované rekultivační akce k 31. 12. 1990 - rekapitulace

	zemědělství	les	park	voda	ostatní	celkem
Ústí n.L	5 080	14 207	0	0	165	19 452
Teplice	23 398	54 638	1 020	3 856	9 410	92 322
Most	24 019	48 215	13 390	5 369	1 566	92 559
Chomutov	60 795	13 124	0	1 290	596	75 805
Louny	810	0	0	0	0	810
celkem	114 102	130 184	14 410	10 315	11 737	280 948